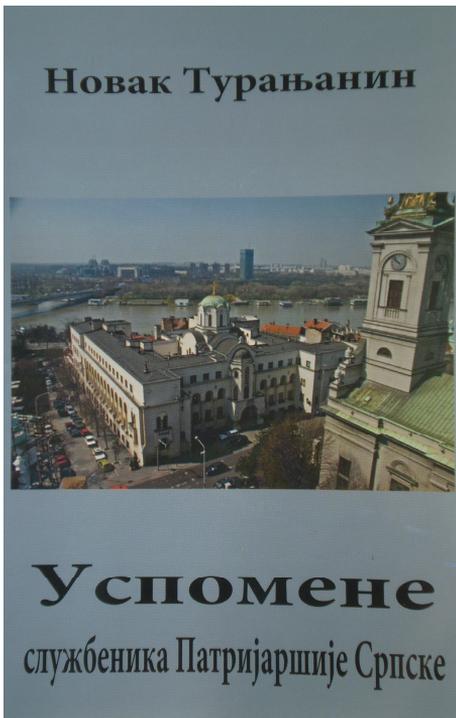

ПРИКАЗ КЊИГЕ УСПОМЕНЕ СЛУЖБЕНИКА ПАТРИЈАРШИЈЕ СРПСКЕ, НОВАКА ТУРАЊАНИНА

Никола Тошић Малешевић

Успомене службеника Патријаршије српске, Новак Турањанин, приредио Радован Пилиповић, Архив Српске православне цркве, Београд, 2013, 210 стр.

Историчар и теолог, директор Архива Српске православне цркве, Радован Пилиповић, приредио је и објавио 2013. године списе Новака Турањанина (*Моја сећања и успомене као службеника Патријаршије и Аутобиографија*), службеника српске Патријаршије под насловом *Успомене службеника Патријаршије српске*. Ова књига представља мемоаре, тј. личну историју једног обичног човека, потпуно другачију од мемоара црквених великодостојника и осталих особа које су заузимале високе црквене и државне функције. Наиме, како је то приметио приређивач ове књиге, Новак Турањанин није имао потребе, разлога или интереса да прилагођава историјску стварност, јер није припадао високим црквеним или државним круговима. Он је, као обичан службеник (портир) Патријаршије посматрао свет својим очима.

Наравно, треба казати и нешто о самом аутору *Успомена*. Новак Турањанин је рођен око Свете Петке, крајем октобра 1916. године у Љубињу (тада Аустроугарска, данас Република Српска, Босна и Херцеговина). Основну школу завршио је у родном месту да би 1934. године отишао у Сремске Карловце где се, на препоруку епископа зворничко-тузланског др Нектарија Круља, запослио у Богословији Светог Саве. Ту је најпре радио у кухињи, да би касније, 1939. године, био постављен за портира. На том месту га је затекао Други светски рат. Био је последњи Србин који је остао запослен у згради Богословије, све до 5. септембра 1941. године, када је, услед терора усташа и власти квислиншке Независне Државе Хрватске, био приморан да избегне у Београд, где је прво радио у кухињама Народних ресторана, а почетком јуна 1944. године добио место портира у згради српске Патријаршије. После Другог светског рата, на вечерњим предавањима, завршио је четири разреда гим-

назије. Потом је до 1953. године завршио средњу Економску школу у Београду, док је у Патријаршији унапређен са места портира у чиновничког приправника за дужност помоћника Патријаршијског двора и рада у канцеларији Администрације Гласника. Касније, 1958. године, патријарх Герман га је ослободио дужности помоћника Двора. Тако је Новак Турањанин до пензионисања 1974. године остао на дужности у Администрацији Гласника. Оженио се 1981. године, али није оставио директних потомака. Преминуо је у Београду, 2. фебруара 1994. године.

На почетку овог дела налази се предговор патријарха српског, господина Иринеја. После предговора следи главни текст књиге, подељен на 17 потцелина. То су: *Пролог; Поријекло и родослов Турањана; Рано дјетињство; Божићни обичаји у Херцеговини; Незгода и њене посљедице; Полазак у нови свијет; Живот и рад у Сремским Карловцима; Поново у родном крају; Априлски рат и окупација земље; Усташка власт у Сремским Карловцима; Из окупације у окупацију; Ослобођење и послјератни период; Архијереји и људи за памћење; Сан и више од тога; Даљи житијски пут; Ходочашћа по светим мјестима и Новаково богословље.*

У књизи је приказан живот једног обичног човека у бурним годинама и деценијама људоломног 20. века и његова перцепција и доживљаји великих историјских догађаја. Како је то приметио приређивач књиге, господин Пилиповић, једноставност и искреност извире из приповедања ове честите херцеговачке душе. За све оне које занима прошлост нашег народа веома су значајни делови књиге у којима се говори о положају грађана Сремских Карловаца српске националности у првим месецима постојања тзв. НДХ, о њиховим прогонима и убијањима, о уништавању њихових културних и историјских добара, о егзистенцијалној несигурности и психози, страху и притисцима којима су непрестано подвргавани. Такође, Новак Турањанин је дао и преглед општег оквира живота Српске православне цркве у Београду у подужем периоду од 1941. до 1989. године.

На крају књиге налази се поговор приређивача овог дела, господина Радована Пилиповића. После њега следи садржај. Књига је добро опремљена фотографијама, фотокопијама избегличких исказа и ратних плаката из Другог светског рата, као и кратким биографијама српских патријарха и епископа из времена 20. и почетка 21. века. Књига је штампана у 500 примерака, а извршни издавач је штампарија „Алтера – књижевно издавачка задруга“ из Београда.